

relații financiar - valutare și comerciale internaționale

ghidul lucrătorului de comerț exterior

Corelarea planului de import-export cu momentele conjuncturale optime

Pentru ca activitatea comerciantului de cereale să se caracterizeze printr-o eficiență cât mai ridicată, acțiunile sale pe piață trebuie să se desfășoare după un plan riguros întocmit și respectat. Mai mult decât la orice altă grupă de mărfuri, comerțul cu cereale se caracterizează, datorită activității burselor de cereale, prin dinamism și receptivitate maximă la influențe exercitate din interiorul sau exteriorul său.

Factori exogeni comerțului cu cereale propriu-zis, cum ar fi: factori de politică comercială, financiar-valutari sau factori de politică generală sînt imediat luați în considerare de participanții la comerțul cu cereale, prețurile modificându-se corespunzător.

Cu atît mai sensibile se dovedesc bursele de cereale cînd este vorba de factori endogeni, ce țin de esența comerțului propriu-zis cu cereale. Din această categorie ne referim în cele ce urmează în special la influența pe care o au asupra prețurilor cerealelor nivele diferite ale disponibilităților de marfă (stocuri inițiale + producție), nivelele diferite ale consumului din anumite perioade ale sezonului și nivele ale consumului total dintr-un sezon.

Pentru exemplificare am ales cotațiile porumbului la bursa de la Chicago, S.U.A. Datorită ponderii deosebit de ridicate pe care o are producția de porumb a S.U.A. în producția mondială de porumb și mai ales datorită ponderii porumbului S.U.A. în totalul exporturilor mondiale de porumb prețurile la Chicago pentru porumbul american influențează practic toate prețurile porumbului în lume.

În același timp, datorită volumului tranzacțiilor la această bursă la care toți comercianții din lume participă pentru a-și proteja prin hedging cîștigurile din vânzările-cumpărările de marfă fizică, această bursă concentrează practic aproape toate exporturile/importurile de porumb din lume.

Încercînd să-și planifice, atît pe termen scurt cît și pe termen lung, vânzările-cumpărările de porumb în vederea obținerii cîștigului maxim, comercianții de cereale țin cont de toate informațiile privind raportul dintre disponibilități și necesarul de marfă atît pentru sezonul prezent dar mai ales, spre sfîrșitul unui sezon, pentru sezonul următor. De un real folos în acest sens se dovedesc a fi estimările producției sezonului următor, estimări pe care Ministerul Agriculturii al S.U.A. (USDA) le publică cu începere de la data de 1 iulie a fiecărui an. Paralel cu aceste estimări

sînt publicate diverse estimări particulare privind nivelul recoltei. La estimările privind nivelul producției se adaugă prognozele și studiile meteorologice care sînt publicate de USDA cît și de diverse organisme specializate particulare, ale căror concluzii privind impactul vremii asupra recoltelor sînt analizate de toți cei interesați (producători/comercianți/prelucrători).

În acest fel, deși la prima vedere s-ar părea că în general mărimea recoltei de porumb în S.U.A. constituie o necunoscută pînă la strîngere și evaluarea cantitativă/calitativă, participanții pe piață dispun cu mult înainte de strîngerea recoltei de informații cu grad relativ ridicat de exactitate privind mărimea/calitatea recoltei.

Semnificative în acest sens se dovedesc abaterile procentuale ale estimărilor USDA (bază condițiile de la 1 august, 1 septembrie și 1 octombrie) privind recolta de porumb a S.U.A. față de evaluarea finală a recoltei din fiecare sezon :¹⁾

Abaterile prognozelor față de recolta finală

(%)

Sezon	Bază cond. 1 august	Bază cond. 1 septembrie	Bază cond. 1 octombrie
'76/77	— 1,27	— 5,98	— 6,40
'77/78	— 5,20	— 3,07	— 1,91
'78/79	— 8,24	— 4,08	— 5,71
'79/80	— 10,81	— 8,82	— 7,29
'80/81	+ 0,01	— 1,68	— 2,68
'81/82	— 5,70	— 3,19	— 1,48
'82/83	— 0,98	— 0,93	— 0,93
Medie abateri (1960—1983)	— 2,19	— 1,98	— 2,01

După cum se observă din tabel, estimările recoltelor publicate de USDA în lunile august, septembrie și octombrie au aproximat cu un grad ridicat de exactitate nivelul real al producției de porumb astfel încît într-adevăr producătorii/comercianții cunoșteau cu mult înainte de strîngerea recoltei mărimea acesteia.

Cunoscînd mărimea producției, se putea estima cu o acuratețe relativ satisfăcătoare măsura în care necesarul de marfă (atît cel intern al S.U.A. cît și cel al țărilor importatoare de porumb din S.U.A.) urma să fie satisfăcut de disponibilitățile de marfă (stocuri finale ale unui sezon plus producția sezonului următor). În acest fel se poate aproxima încă din lunile de vară care va fi presiunea pe care o va exercita necesarul de marfă asupra disponibilităților și în consecință care va fi nivelul aproximativ al prețurilor de comercializare a porumbului în perioada pînă la sfîrșitul anului. Acestui raționament i s-ar putea reproșa ignorarea elasticității cererii la disponibilități dacă

Supliment la

nr. 41 1983

Revista
ECONOMICA

nu s-ar face precizarea că în perioada estimărilor pînă la sfîrșitul anului cererea de porumb nu se poate transfera spre alt produs, sau nu se poate restrînge (ca urmare a reducerii efectivelor de animale) cu aceeași rapiditate cu

tății practice a reducerii efectivelor de animale simultan cu creșterea prețurilor (și în proporția cerută de această creștere), crescătorii de animale fiind obligați să accepte o rentabilitate mai mică.

Repartiția în timp a maximelor și minimelor înregistrate de prețurile porumbului la Chicago în perioada mai — noiembrie

Nr. crt.	An cal.	Sezon com.	Raport disponibil. cons. sez. anterlor (%)	mai	lun.	iul.	aug.	sept.	oct.	nov.
Maxime										
1.	60	60/61	154,47	x						
2.	82	82/83	153,70	x						
3.	61	61/62	152,08			x				
4.	71	71/72	140,38		x					
5.	63	63/64	137,56					x		
6.	67	67/68	135,89							
7.	65	65/66	135,36							
8.	79	79/80	133,83		x	x				
9.	62	62/63	132,27	x						
10.	78	78/79	131,95		x					
11.	64	64/65	130,62					x		
12.	69	69/70	128,96	x						
13.	75	75/76	128,30				x			
14.	81	81/82	127,75							
15.	77	77/78	126,41		x					
16.	68	68/69	124,39	x						
17.	76	76/77	115,44			x				
18.	66	66/67	114,14				x			
19.	72	72/73	111,83							x
20.	80	80/81	108,35							x
21.	73	73/74	108,20				x			
22.	70	70/71	107,49					x		
23.	74	74/75	87,97					x		
Minime										
1.	60	60/61	154,47						x	x
2.	82	82/83	153,70						x	x
3.	61	61/62	152,08							x
4.	71	71/72	140,38							x
5.	63	63/64	137,56							x
6.	67	67/68	135,89							x
7.	65	65/66	135,36							
8.	79	79/80	133,83						x	
9.	62	62/63	732,27						x	
10.	78	78/79	131,95				x			
11.	64	64/65	130,62							
12.	69	69/70	128,96	x					x	
13.	75	75/76	128,30							x
14.	81	81/82	127,75							x
15.	77	77/78	126,41					x		
16.	68	68/69	124,39							
17.	76	76/77	115,44							x
18.	66	66/67	114,14	x						
19.	72	72/73	111,83	x						
20.	80	80/81	108,45	x						
21.	73	73/74	108,20	x						
22.	70	70/71	107,49	x						
23.	74	74/75	87,97	x						

care se pot modifica (în creștere/în scădere) prețurile. Într-adevăr, chiar dacă presupunînd că prețurile porumbului au crescut cu 50% în 2 luni ca urmare a condițiilor nefavorabile de dezvoltare a plantelor, cererea de furaje nu va putea fi micșorată corespunzător datorită imposibili-

În acest sens prezentăm mai jos dispoziția în timp a maximelor și minimelor înregistrate de prețurile porumbului la bursa de la Chicago, ierarhizate după raportul dintre disponibilitățile de porumb estimate pentru începutul sezonului și consumul total al sezonului anterior.²⁾

Din tabel rezultă că, sub influența estimărilor unor disponibilități abundente, piața porumbului cunoaște prețul minim în general în perioada lunie-noiembrie și în special în lunile octombrie/noiembrie.

Corespunzător, nivelele maxime se înregistrează la începutul verii în anii în care perspectivele recoltei sînt favorabile și spre sfîrșitul verii — începutul toamnei în anii cu disponibilități reduse comparativ cu consumul anterior.

Trebuie remarcat faptul că, în ciuda gradului ridicat de exactitate al estimărilor USDA, în sezoanele cu disponibilități abundente (relative la consum) scăderea prețurilor se prelungește pînă în lunile octombrie și chiar noiembrie. Spre deosebire de aceasta, creșterea prețurilor ca urmare a estimărilor USDA indicînd disponibilități reduse (relative la consumul anterior) este foarte rapidă, atîngînd nivelele maxime uneori chiar în lunile septembrie-octombrie.

Se dovedește în acest fel că piața este mult mai sensibilă la perspectiva unei lipse de marfă decît la perspectiva unor disponibilități abundente. La aceasta contribuie și tendința dovedită de USDA de a publica la început estimări indicînd recolte mai mici, pentru ca ulterior să-și revizuiască estimările, majorîndu-le.

Astfel a procedat USDA în 14 din ultimele 23 de sezoane. În alte 4 sezoane, deși la început a publicat estimări superioare nivelului recoltei, corecțiile severe în scădere efectuate în estimările imediat următoare au avut drept scop tot împiedicarea scăderii prețurilor porumbului.

Interesul pe care îl au autoritățile oficiale din S.U.A. în menținerea unor prețuri agricole ridicate (venituri ridicate ale agricultorilor americani) reiese dacă se anintește că în agricultură se realizează 20% din PNB al S.U.A., exporturile agricole aducînd S.U.A. în 1980 venituri de 41,3 miliarde \$.³⁾

În consecință din cele de mai sus rezultă necesitatea unei activități planificate pe piață prin care (eliminîndu-se acțiunile pripite, care nu țin cont de comportamentul pieței) să se desfășoare o activitate cît mai eficientă.

Cunoscîndu-se cu mult înainte de începerea perioadei de plan obiectivele ce vor trebui realizate (vînzări/cumpărări) este posibil să se obțină prețuri cît mai avantajoase.

Cunoscîndu-se necesarul de furaje ce trebuie asigurate zootehniei și ținîndu-se seama și de elementele de prognoză de mai înainte este posibilă achiziționarea elementelor componente ale furajelor combinate la prețurile cele mai scăzute. În același timp există în mod similar și posibilitatea alegerii momentului celui mai potrivit de vînzare în vederea obținerii prețului celui mai avantajos. Întrucît prin plan se stabilește structura sortimentală a exporturilor/importurilor pe ansamblul unei întregi perioade și pe diviziuni ale acesteia, există posibilitatea unei repartizări judicioase în timp a cantităților de contractat în așa fel încît să se desfășoare o activitate cît mai eficientă.

În același timp planul trebuie să ofere întreprinderilor posibilități sporite de folosire a perioadelor conjuncturale favorabile printr-o creștere a flexibilității lui.

Realizarea în practică a planificării optime se exprimă în ultimă instanță printr-o îmbinare armonioasă a repartiției în timp a necesităților de încasări (din exporturi), necesităților de marfă (din importuri) cu folosirea momentelor optime conjuncturale de acțiune pe piață în care există un potențial ridicat de obținere a prețurilor celor mai avantajoase.

Rigiditatea planului sau decizii de vînzare/cumpărare care ignoră situația conjuncturală a pieței se traduc, așa cum din nefericire au existat unele exemple, în pierderi pentru economia națională, răspunderea în aceste situații revenind atît celor din activitatea practică de comerț cît și celor ce elaborează planuri fără a ține cont de perioadele conjuncturale favorabile.

Cum însă rezultatele unei activități deficitare atît în comerț cît și în domeniul planificării, reprezintă încasări la export diminuate/plăți nejustificate de mari pentru importuri, fiind în acest fel prejudiciată economia națională se impune cu necesitate desfășurarea unei activități de planificare care să țină cont de cele mai subtile particularități ale fiecărui domeniu. Numai așa vor putea fi obținute realizări la nivelul posibilităților și sarcinilor ce ne stau în față în perioada actuală.

ec. Petre DUMITRU

Surse bibliografice

- 1) Evaluări ale producțiilor publicate de Ministerul Agriculturii al S.U.A.
- 2) 1964/65 : Statistical Annual '69 pag. 218, 226, — 1985/86 — 1979/80 Statistical Annual 1973 pag. 263 și 1981 Statistical Annual, Grain and Forest Products pag. 286. — 1980/81 — 1982/83 Estimare USDA ; Anuar bursa Chicago 1969—1981.
- 3) Focus on US Agriculture, USDA Foreign Agricultural Service, 1983, pag. 1.

Conjunctura economică internațională

Unele aspecte privind situația economică în țările capitaliste dezvoltate

În ultimul număr al buletinului publicat de „Crédit Suisse” (iulie 1983) se analizează situația economică mondială, în special conjunctura din țările capitaliste dezvoltate. Redăm în continuare principalele aspecte majore constatate.

Situația din economia mondială este dominată de acțiunea a patru factori principali :

— în primul rînd se constată că redresarea economică este datorată, în majoritatea țărilor industrializate, creșterii consumului populației. În ciuda faptului că majorarea salariilor nominale a fost destul de modestă și că șomajul a atins pretutindeni în țările industrializate nivele record, consumul individual a crescut. Conform datelor prezentate în tabelul de mai jos, încetinirea creșterii prețurilor a fost mai rapidă și mai sensibilă decît creșterea salariilor, situație care a condus ca puterea de cumpărare reală a salariaților să se majoreze ;

— în al doilea rînd, se poate aprecia că procesul redresării economice este mai evident în Statele Unite. Deficitul substanțial al balanței comerciale americane a stimulat activitatea economică din celelalte țări occidentale ;

— în al treilea rînd, situația economică a țărilor în curs de dezvoltare, afectate de povara datorilor externe, începe treptat să se amelioreze, procesul redresării lor economice fiind totuși la început și nepermițînd țărilor în cauză să renunțe la restricțiile la import ;

— în al patrulea rînd dobinzile, deși se află în majoritatea țărilor la cote inferioare celor atinse acum un an, sînt la cote ridicate. Astfel, dobinzile reale (calculate prin deducerea inflației din dobinzile nominale), se mențin la niveluri record.

Pe țări, se observă unele diferențieri. Conform estimărilor Departamentului Comerțului din S.U.A., produsul național brut real a crescut cu peste 6% în trimestrul II, față de 2.6% în primele trei luni ale anului. În luna mai a.c., indicele global al principalilor indicatori conjuncturali (considerat barometrul economiei americane) a progresat pentru a 11-a oară consecutiv. Comenzile pentru bunuri

Evoluția salariilor și a costului vieții în principalele țări capitaliste
— modificări în procente față de anul precedent —

	Salarii nominale în industrie		Costul vieții		Salarii reale ¹⁾	
	1982	1983 ^{a)}	1982	1983 ^{a)}	1982	1983 ^{a)}
S.U.A.	7,5	4,9	7,4	3,5	0,1	1,4
Canada	12,1	6,9	11,8	5,4	0,4	1,4
Japonia	5,4	5,2	3,2	2,7	2,1	2,4
R.F. Germania	5,1	3,5	5,8	2,4	-0,7	1,1
Franța	16,0	12,4	14,0	9,3	1,8	3,1
Anglia	8,0	5,4	10,6	3,7	-2,4	1,7
Italia	20,4	16,5	16,7	16,0	3,2	0,5
Elveția	6,0	4,5	5,3	2,8	0,7	1,7

¹⁾ Salarii nominale modificate în funcție de creșterea costului vieții;

a) Ultimele cifre disponibile la apariția buletinului editat de Credit Suisse, în iulie 1983, reprezentând situația actuală comparativ cu aceeași perioadă a anului trecut

Evoluția principalilor indicatori conjuncturali în perioada 1980—1983

	S.U.A.	R.F.G.	ANGLIA	FRANȚA	ITALIA	JAPONIA
Produsul național brut real 1981/80	+1,9	-0,2	-0,2	+0,1	-0,2	+3,8
Produsul național brut real (%) 1982/81	-1,7	-1,1	+1,4	+1,9	-0,3	+0,3
1983/82	+2,5	+1,5	+2,5	-0,7	+1,0	+3,8
Producția industrială (%) (1975 = 100) martie 1983	120,5	114,4	107,1	123,0	114,5	147,1
aprilie 1983/ aprilie 1982	+1,3	-1,4	+1,8	0,0	-12,5	+1,1
1982/1981	-8,2	-2,2	+0,7	-3,0	-2,6	+1,2
Prețuri de consum Mai 1983 (1975 = 100) %	183,6	139,8	249,0	226,2	345,4	151,5
mai 1983/ mai 1982	+3,5	+3,0	+3,7	+9,0	+16,4	+2,7
1982/1981	+6,2	+5,3	+8,6	+11,8	+16,6	+2,7
Șomeri (mil persoane) mai 1983	11192	2149	2970	1029	2700	1700
(% din populația activă mai 1983	10,1	8,8	12,4	9,5	12,0	2,7
aprilie 1983	10,2	9,2	12,7	9,4	12,1	2,7
mai 1982	9,5	6,9	11,7	9,4	10,2	2,4
Soldul comerțului exterior (milioane dolari) martie 1983	-2869	+2265	-164	-1631	-173	+2020
febr. 1983	-2880	+1537	-814	-1439	-828	+1414
martie 1982	-1570	+2690	+369	-1418	-856	+852

de consum și echipamente s-au majorat de asemenea, ca și achizițiile consumatorilor individuali. Procesul refacerii stocurilor, observat pentru prima dată în luna mai a.c. indică faptul că creșterea producției industriale, care a fost de 6,8% în perioada noiembrie 1982 — mai 1983, continuă. Sectorul construcțiilor se remarcă prin înregistrarea unor rezultate pozitive, numărul de autorizații pentru începerea construcțiilor de locuințe personale atingând în luna mai a.c. cota maximă înregistrată în ultimii trei ani, iar ritmul construcțiilor industriale înviorându-se.

Datorită redresării economice, importurile s-au majorat, iar exporturile au stagnat. În perioada martie-mai a.c. deficitul balanței comerciale a crescut puternic, ridicându-se la cifra de 15 miliarde dolari.

În Canada, produsul național brut real a înregistrat în primul trimestru a.c. o creștere de 7,2% (prima din anul 1981). Ca urmare a creșterii comenzilor, se așteaptă în continuare o înviorare a exporturilor și a producției industriale. Un alt fapt pozitiv înregistrat în economia canadiană este încetinirea creșterii prețurilor de consum,

care s-au stabilizat la 5,4% (cea mai mică creștere înregistrată în ultimii zece ani).

În Japonia, deși ritmul de creștere a produsului național brut real a înregistrat o creștere relativ modestă în primul trimestru al acestui an (de numai 0,8%), atât creșterea internă cât și cea externă au înregistrat creșteri puternice, de 2% și, respectiv, 1,2%. Producția industrială, care a depășit cu 2,3% în mai a.c. nivelul atins cu un an înainte, se așteaptă să crească în continuare. În luna mai a.c. exporturile japoneze s-au majorat substanțial (pentru prima oară după 16 luni), atingând același nivel cu cel din anul precedent.

În Europa, „locomotivele“ redresării economice sînt R.F. Germania și Anglia, sectoarele cele mai dinamice din aceste țări fiind consumul și construcția de locuințe. Astfel, în Anglia, produsul național brut real a crescut în trim. I, a.c. cu 4% (pentru prima oară după un an), iar în R.F. Germania cu 2%. Avînd în vedere creșterea consumului intern și majorarea investițiilor efectuate de unele companii, ca și măsurile fiscale întreprinse de autorități pentru stimularea activității economice, este probabil ca producția să crească în continuare. Se apreciază, de asemenea, că o influență pozitivă o va exercita atenuarea inflației. În luna mai a.c. creșterea anuală a prețurilor de consum în R.F. Germania și Anglia s-a stabilizat la 3% și, respectiv, 3,7%, acestea fiind ritmurile cele mai scăzute înregistrate în ultimii patru și, respectiv, cinci ani.

O situație economică mai precară au Franța și Italia, țări în care inflația este încă foarte ridicată. Astfel, în Franța, activitatea economică a înregistrat o încetinire sensibilă, ca urmare a programului de austeritate decretat în martie a.c., fără însă ca dezechilibrul comerțului exterior și cel produs între evoluția prețurilor și a costurilor de producție să se fi ameliorat corespunzător. Deși guvernul a revizuit obiectivele de dezvoltare prevăzute pentru anul 1983, nu se așteaptă o îmbunătățire a situației decît pentru anul 1984. În Italia, rezultatele alegerilor nu au reușit să amelioreze situația economică, politica de stabilizare, în general, și însănătoșirea urgentă a finanțelor, în particular, rămînînd încă obiective de viitor.

Iolanda VASILESCU
I.E.M.

Comerț și dezvoltare

Energetica, un imperativ al dezvoltării

2. Sectorul petrolier constituie factorul dominant al economiei Nigeriei — țara cu cel mai important potențial economic din Africa — asigurînd 90% din veniturile realizate la export. Nigeria, principalul producător african de petrol — deține rezerve de țitei estimate la peste trei miliarde tone. În vederea descoperirii de noi zăcăminte, care să permită susținerea unui ritm ridicat al producției în actualul deceniu, continuă lucrările de cercetare și prospecțiuni petroliere (în ultimele două decenii au fost executate peste 3000 de foraje). Începînd, din a doua jumătate a anului 1981, nivelul producției și exportului de țitei a scăzut simțitor. A fost reflexul dorinței de menținere a prețului la un anumit nivel (în condițiile concurenței și supraofertei pe piața mondială). O politică mai elastică în acest domeniu permite în prezent relansarea producției.

Libia — al doilea producător african de petrol — adoptă o politică de dezvoltare echilibrată a producției în vederea conservării rezervelor, apreciate la ca. 3,3 miliarde tone. Activitatea de prospectare este orientată spre zonele off-shore și sudul țării (zonă de deșert). În 1984 urmează să intre în exploatare zăcămintele Hakim.

Algeria — avînd în vedere perspectiva epuizării resurselor petroliere într-un interval de aproximativ două decenii — adoptă, pe de o parte o politică de conservare a rezervelor și de intensificare a cercetărilor și prospec-

țiunilor, cu deosebire în zona sahariară și pe de altă parte o importanță crescîndă valorificării marilor rezerve de gaze naturale.

Activitatea petrolieră cunoaște o puternică relansare în Tunisia a cărei producție de petrol a atins 5,7 mil. to/an în 1981. Au fost descoperite noi zăcăminte în regiunile Sfax, Gremda, Gueriba, golful Gabés, a căror valorificare ar putea permite obținerea unei producții de peste 6 milioane tone în 1983. Totodată, ca urmare a politicii de intensificare a lucrărilor de cercetare și proiectare, în anii 1980—1983, au fost descoperite și puse în valoare în Egipt importante zăcăminte ceea ce a permis creșterea producției de la 13 milioane în 1975 la 33 mil. tone în 1981 și 35 mil. tone în 1982.

Exportul de țitei asigură în prezent Egiptului încasări de ordinul a trei miliarde dolari. Lucrări importante de prospecțiuni petroliere se execută în regiunea golfului Suez. Activitatea intensivă a societăților străine a evidențiat existența unor zăcăminte de țitei în Sudan (în nord-vestul țării și la Marea Roșie). Se apreciază că rezervele existente justifică exploatarea pe o lungă perioadă, producția urmînd a demara la începutul anului 1985. Marocul — singura țară nord-africană, care n-a descoperit încă, zăcăminte importante de țitei, fiind dependentă în întregime de importul de țitei (factura petrolieră are un puternic impact nefavorabil asupra balanțelor comerciale și de plăți) — ia în calcul valorificarea sîsturilor bituminoase. Se estimează că Marocul dispune de unele din cele mai importante zăcăminte de sisturi bituminoase din lume (100 miliarde tone concentrate în zonele Timahdit (Atlas) și Tarfaya (în sudul țării). Exploatarea acestor zăcăminte, într-un ritm mediu anual de 30—40 mil. tone, va permite (în opinia specialiștilor), obținerea unei producții anuale de aproximativ 3 mil. tone petrol brut. Se apreciază că în contextul actualului prețuri la țitei, valorificarea sîsturilor bituminoase a devenit eficientă, Marocul urmînd a se număra printre pușinii producători de petrol din sisturi bituminoase pînă la sfîșitul actualului deceniu. Sîsturile vor fi utilizate, de asemenea, direct în termocentrale.

Africa situată la sud de Sahara este reprezentată (pe lângă Nigeria) de alți producători și exportatori de țitei: Gabon, Angola, Camerun, Congo și Coasta de Fildeș.

Situat pe locul al 5-lea în rîndul producătorilor africani de petrol (3,8 mil. tone în 1980; 7,6 mil. tone în 1981) Gabonul a pus în valoare noi zăcăminte și a efectuat numeroase lucrări de prospectare off-shore. Faptul că statul participă direct la efortul de cercetare și prospectare explică existența unei tendințe de menținere la un nivel ridicat a producției. Angola deține rezerve de petrol estimate la 200 mil. tone, capacitatea de producție putînd atinge (pînă în 1990) 15 mil. tone petrol/an. Aproximativ 85% din volumul producției (7,4 mil. tone în 1980, 6,5 mil. tone în 1981) revine exportului. Se apreciază că dezvoltarea producției în cadrul exploatărilor existente și intrarea în exploatare a noi zăcăminte off-shore va permite dublarea producției în următorii 2—3 ani. Producător recent (1978) Camerunul confirmă estimările privind rezervele bazinelor sedimentare din zona platoului continental și litoralului. Producția de țitei a crescut rapid de la 2,8 mil. tone în 1980 la 4,3 mil. tone în 1981, existînd perspective pentru sporirea simțitoare a acesteia.

În Congo, descoperirea și punerea în valoare a noi zăcăminte au permis creșterea producției de la 1,8 mil. tone în 1975 la 4,1 mil. tone în 1981. Numeroase zone fac în continuare obiectul lucrărilor de foraj și prospecțiuni seismice. Potențialul petrolier al zonei subsahariene este întregit de producțiile mai scăzute ale Zairului și Coastei de Fildeș. Dealțul Coasta de Fildeș a intrat în rîndul producătorilor de petrol începînd din 1980, relevînd faptul important că platoul continental ivorian deține zăcăminte de țitei. În 1982 a intrat în producție zăcămintul „Espoir“ a cărui exploatare va permite o producție de 900.000 tone/an. Se apreciază că în următorii ani, Coasta de Fildeș va deveni chiar exportatoare de petrol.

Sondaie exploratorii (cercetări seismice, lucrări de foraj) relevă existența unor zăcăminte de țiței și în alte țări africane situate la sud de Sahara, dependente în întregime de importul de țiței. Cu ocazia unui seminar, care a avut loc în capitala Liberiei (Monrovia) în prima jumătate a anului 1982 pe tema potențialului petrolifer al statelor vest-africane, cu participarea a 24 de societăți petroliere din Europa, S.U.A. și Africa — a fost evidențiată existența unor noi zăcăminte de țiței, terestre sau marine în Liberia, Ciad, Niger, Senegal, Togo, Madagascar, Zambia, Ghana, Benin, zăcăminte care ar putea face obiectul exploatării în următorii ani.

În contextul actual al crizei energetice exploatarea și valorificarea gazelor naturale primesc o nouă dimensiune în Algeria, Nigeria, Egipt, Tunisia,, Angola și Camerun.

Rezervele de gaze naturale ale Algeriei sînt evaluate la cca. 3800 mrd. m.c. (4,8% în zona Hassi R'Mel, zăcămint ce ar putea furniza (în 1984) o producție anuală de 100 mrd. m.c. din care 45 mrd. m.c. pentru export. Totodată Algeria a dezvoltat o puternică capacitate de lichefiere (30 mrd. m.c.).

Nigeria, avînd în vedere faptul că potrivit opiniei specialiștilor zăcămintele de țiței se vor epuiza în următoarele două decenii a definit drept optime, în cadrul strategiei de dezvoltare pe termen lung, valorificarea rezervelor de gaze naturale (10% din rezervele mondiale) suficiente exploatării timp de peste o jumătate de secol. Se apreciază că începînd din anii '90 gazele vor înlocui treptat petrolul în cadrul consumului energetic autohton, devenind principala sursă de devize. Urmează a fi construite conducte care să facă legătura cu marii consumatori interni (termocentrale, complexe siderurgice) și externi: un studiu de fezabilitate realizat recent privește construcția unei conducte de gaze (în lungime de 4000 km.) ce urmează să lege Nigeria de Europa, traversînd Sahara și trecînd pe sub Marea Mediterană. Valorificarea gazelor naturale începe să facă în tot mai mare măsură obiectul atenției organismelor specializate din Egipt. Urmează a fi exploatare zăcămintele situate de-a lungul litoralului mediteranean și la vest de Delta Nilului. Producția este încă redusă, creșterea acesteia fiind condiționată de realizarea rețelei de conducte de transport. Tunisia ia în considerație valorificarea zăcămintelor din golful Gabes cu rezerve estimate la 20 mrd. m.c. și a zăcămintului Isis (descoperite din anul 1974), iar Marocul urmează să exploateze zăcămintele descoperite în zonele Essaonira și Meskala. Dețin de asemenea, rezerve de gaze naturale Angola (rezerve 30 mrd. m.c.).

În Camerun guvernul a acrodat concesiuni pentru mai multe structuri și urmează a fi construită o uzină de lichefiere. Programele energetice elaborate de unele state africane, relevă de asemenea importanța ce se acordă utilizării de noi surse energetice (energia solară, eoliană, geotermală și nucleară). Statele africane au adoptat măsuri de stimulare a participării unor terți parteneri la efortul de valorificare a resurselor energetice; marea majoritate a țărilor africane reglementează — prin interzicere și întreprinderilor străine la executarea lucrărilor de cercetare, prospectare și exploatare a resurselor energetice și de materii prime.

Tendința generală de stimulare a participării capitalului străin la valorificarea resurselor de țiței și gaze naturale, coroborată cu amplificarea și întărirea rolului statului în acest domeniu este dublată la nivelul fiecărei țări — de reglementări privind cheltuielile legate de executarea lucrărilor de foraj, formarea cadrelor, modalități de livrare și repartiție a producției etc. Unele state africane condiționează acordarea permiselor de prospectare și chiar încheierea contractelor de livrare a țițeiului de participarea la lucrări în sectorul petrolifer sau realizarea de mari obiective în alte sectoare (industrie, transporturi) asigurîndu-se, astfel un transfer de tehnologie spre țara gazdă.

Un factor hotărîtor în direcția concretizării unor acțiuni în domeniul valorificării superioare a resurselor naturale ale țărilor africane l-ar reprezenta sporirea asis-

tenței internaționale, asigurarea de facilități pe lin acordării și rambursării creditelor, formării cadrelor. Evidențiază, în acest cadru, participarea mai susținută a Băncii mondiale, în sectorul petrolifer african, care se concretizează prin acordarea de împrumuturi în scopul stimulării activității de cercetare și prospectare. Banca mondială asigură o anumită parte a investițiilor necesare antrenînd totodată, alte țări sau investitori privați în efectuarea de lucrări în acest domeniu. În anii 1981-1982 au primit împrumuturi din partea BIRD un număr sporit de state africane cum ar fi: Egipt, Tanzania, Kenya, Benin, Zambia, Coasta de Fildeș.

Marcel MOLDOVEANU
I.E.M.

Restructurări în producția și comerțul mondial

Industria textilă și a confecțiilor

Ramură tradițională în dezvoltarea economică, industria textilă a cunoscut o evoluție legată de însăși dezvoltarea economică mondială. Contribuția sa în producția industrială mondială era, împreună cu articolele din piele și încălțăminte de 3,8% în 1979 (3,2% în țările nesocialiste și 5,7% în țările socialiste).

Sub puternica influență a efectelor revoluției tehnico științifice, industria ușoară, în general, a trebuit să facă eforturi serioase pentru adaptare în scopul menținerii la un nivel competitiv. Inovațiile tehnologice au stat la baza transformărilor din acest sector, ele fiind calea cea mai sigură pentru rezolvarea problemelor productivității muncii cu forța de muncă etc. Atît industria textilă cît și a confecțiilor au beneficiat de cuceririle din alte ramuri și, în special, din cibernetică și electronică. Astfel, după 1960, au fost înregistrate soluții tehnice cu adevărat revoluționare în industria textilă și a confecțiilor. Descoperiri cum sînt războiul de țesut fără suveică, finisajul automatizat etc. au permis creșterea substanțială a productivității muncii scăderea necesarului de forță de muncă și îmbunătățirea calității.

În anii '70 descoperirile din industria confecțiilor au creat premisele unui salt tehnologic în deceniul următor. Folosirea razelor laser în operațiunile de croit cusutul cu ultrasunete, introducerea calculatoarelor sînt numai cîteva soluții în curs de extindere, dar care creează și posibilitățile de obținere a unor avantaje competitive de către cele care dispun de mari resurse tehnologice și, mai ales, financiare.

Intercondiționarea puternică a celor două sectoare (textile și confecții) și dependența lor de alte ramuri industriale obligă la analiza principalelor aspecte legate de ele într-o strînsă corelație. Producătorii din industria textilă depind în mare măsură de industria firelor chimice și a mașinilor textile care decid, în fapt, asupra aspectelor legate de fibrele folosite. Pe de altă parte, producătorii de îmbrăcăminte, și rețelele de distribuție, care orientează gustul clienților prin promovare și modă, hotărîsc adesea asupra țesăturii și fibrei de utilizat.

Structura industriei textile și a confecțiilor oferă un model de mutații multiple. Tendințele înregistrate sub aspect structural se manifestă pe planuri diverse: al fibrelor folosite, al categoriilor de țesături utilizate în confecții al pozițiilor diverselor zone producătoare.

O tendință care s-a manifestat cu putere pînă în prezent și care se va menține probabil și în funcție de costurile cu materiile prime, este de modificare a raportului între cererea pentru diverse categorii de fibre textile. Astfel, bumbacul deținea 50% din consumul total în expresie cantitativă în 1977, estimîndu-se că ponderea sa va scădea la 42,2% în 1985 și la 39% în 1990. În același interval, ponderea fibrelor chimice (celulozice, nylon, acrilice, polietilene) va crește de la 44,87% la 53,52% și respectiv 57,30%, în timp ce contribuția lînei va rămîne constantă în ex-

prece absolută, dar în scădere relativă. Cea mai spectaculoasă mutație o vor înregistra fibrele poliesterice care vor ajunge în 1990 la 26,8% din consumul total de fibre, de la 15,2% în 1977.

Modificări se produc și în structura producției de textile în sensul sporirii ponderii tricotajelor în aceasta. Cota articolelor tricotate în producția textilă a crescut de la 10% în 1960 la 18% în 1970, estimându-se ca pînă în 1985, să se înregistreze o creștere suplimentară de 30—50%.

În industria confecțiilor, unde produsele textile au trei destinații finale: îmbrăcăminte, articole pentru locuințe și utilizări în industrie, concurența între fibre chimice și bumbac este una din principalele manifestări structurale. Cu anumite variații în destinația finală a fibrelor, utilizarea fibrelor sintetice a crescut mereu în dauna bumbacului, fibrelor celulozice și a lînii. În S.U.A. și C.E.E., aportul bumbacului a scăzut la jumătate în ansamblul fibrelor folosite în industria confecțiilor între 1961—1978, după cum reiese din Tabelul nr. 1. Această tendință este generală, resimțindu-se mai ales în țările socialiste și țările membre O.P.E.C.

Din cele trei fibre sintetice principale poliesterul a cîștigat cele mai importante poziții în realizarea confecțiilor. Nylonul deține rolul principal la covoare și câteva articole de îmbrăcăminte pentru femei. Fibrele acrilice domină sectorul utilizărilor specializate și la câteva articole de îmbrăcăminte (pulovere, haine). S.U.A. reprezintă țara unde fibrele chimice au obținut cea mai puternică poziție, ele deținînd două treimi din utilizările finale ale tuturor fibrelor (Tabelul nr. 1).

Producția de articole textile și confecții, stimulată în principal de factorii de piață (creșterea populației, a veniturilor, mărirea intensității consumului) și posibilă datorită rezolvărilor tehnologice, organizatorice, creșterii capacităților și productivității muncii, a crescut în permanență; se estimează că, pînă la sfîrșitul secolului, ea va ajunge la o valoare de 3,42 ori mai mare decît în 1970*.

Dinamica producției oricărei ramuri industriale reflectă situația sa în cadrul economiei și starea din interiorul ramurii respective. În ceea ce privește industria de îmbrăcăminte, împreună cu cea de piele și încălțăminte, a înregistrat, o dinamică lentă în intervalul 1970—1981. Îndeele producției mondiale din aceste două sectoare (1975 = 100) era în 1978 de 106,3 pentru ca în 1981 să fie de 111,1. Această creștere cu numai 11,1% în cinci ani s-a datorat dinamicii reduse a producției din țările cu economie de piață și, mai ales, scăderii acesteia în țările capitaliste dezvoltate: unei creșteri cu 6,7% în 1978 față de anul anterior, i-a urmat o încetinire a ritmului pînă în 1980 cînd producția articolelor de îmbrăcăminte, piele și încălțăminte era cu numai 2,5% superioară anului 1975 și o scădere în 1981 (—11,1% față de 1975).

Această situație este atestată de altfel de dinamica pro-

ducției de textile și îmbrăcăminte. Între 1973—1979, ritmul anual de creștere a volumului producției mondiale de textile a fost de 2% (0 în țările capitaliste dezvoltate, 3,0% în țările în curs de dezvoltare, 4,5% în țările socialiste), iar al producției mondiale de confecții-tricotaje 2% (1% în țările capitaliste dezvoltate, 3,5% în țările în curs de dezvoltare, 5,0% în țările socialiste). Aceste ritmuri erau inferioare celor înregistrate între 1963—1973, de 5% la producția de textile și de 4% la cea de confecții-tricotaje. Principali producători, țările capitaliste dezvoltate, n-au avut practic sporuri de producție, aceasta fie stăgînd (în S.U.A.), fie scăzînd (C.E.E., Japonia).

Diferențieri apar și în privința evoluției contribuției industriei textile și a îmbrăcămintei la valoarea adăugată în industria prelucrătoare mondială.

Acest indicator, care reflectă aspecte ale competitivității (dinamică, productivitatea muncii etc.) a înregistrat o creștere foarte nuanțată, confirmînd situația industriei textile și îmbrăcămintei în economia diverselor țări. Dinamica sa în cele două sectoare a fost inferioară celei înregistrate pe ansamblul industriei prelucrătoare în majoritatea covârșitoare a țărilor.

Criza în care se află industria textilă și a confecțiilor în majoritatea țărilor este reflectată cu fidelitate fie de creșterea inferioară a valorii adăugate față de creșterea înregistrată pe ansamblul industriei prelucrătoare fie de scăderea acestui indicator chiar dacă pe ansamblu s-a înregistrat un spor de valoare.

Această situație se reflectă în ponderea industriei textile și a îmbrăcămintei în industria prelucrătoare, care a urmat cu fidelitate evoluția valorii adăugate: unde aceasta a crescut, a sporit și ponderea sectorului în industria prelucrătoare, unde ea a scăzut ponderea sectorului s-a diminuat.

Contribuția industriei textile și a îmbrăcămintei la industria prelucrătoare este, de asemenea, diferită de la țară la țară, reflectînd și gradul de diversificare a acesteia din urmă. În țările industrializate, ponderea ramurii în industria prelucrătoare este mai redusă (sub 10% în Olanda, Franța, S.U.A., R.F.G., Japonia, Danemarca, Suedia, Anglia, Elveția, Norvegia), în timp ce în țări în curs de dezvoltare ea variază foarte mult, ajungînd pînă la 98% în Hong Kong, 28% în Singapore, Egipt, 25% în Irak, 20% în Coreea de Sud etc., în țările socialiste, această pondere variază între 9% și 19%.

Criza care a cuprins și industria textilă mondială de la începutul anilor '70, a făcut ca acest sector să se înscrie în recesiunea economică cu capacități de producție supe-

* A. Carter și W. Leontieff, P. Petri în „Viitorul economiei mondiale”, Ed. științifică și enciclopedică, București, 1977, scenariul x, evaluează producția la 577,8 mîlrd. \$ în 2000.

Modificări ale cotelor deținute de fibre în principalele utilizări finale în S.U.A. și C.E.E.

(%)

	Confecții			Locuințe			Industrie		
	1961 1963	1970	1976	1961 1963	1970	1976	1961 1963	1970	1976
S.U.A.									
F. sintetice	14	38	56	12	34	66	30	52	55
Bumbac	62	47	35	58	47	22	49	37	24
F. celulozic	12	14	6	22	17	6	21	31	21
Lînă	12	7	2	8	2	1	—	—	—
TOTAL	100	100	100	100	100	100	100	100	100
C.E.E.									
F. sintetice	12	33	47	6	25	49	6	28	36
Bumbac	44	35	26	59	47	30	43	32	30
F. celulozic	23	16	10	20	17	10	46	36	34
Lînă	21	16	17	15	11	11	5	4	—
TOTAL	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Sursa: Dimensions of Corporate Marketing Structure. UNCTAD, N. York, 1981, TD/B/C1/219/p.202.

noare cererii. Efectele n-au întârziat să apară, printre acestea numărându-se la loc de frunte reducerea considerabilă a necesarului de forță de muncă în sectorul textil și al confecțiilor din țările dezvoltate. Luând în considerație și automatizarea și raționalizarea, se așteaptă ca, în prima jumătate a actualului deceniu, numărul de locuri de muncă în industria textilă a CEE să scadă la jumătate, făcând să sporească cu cca. 2 milioane numărul șomerilor. În Japonia, numărul anagajaților din sectorul textil a scăzut în șase ani din deceniul trecut de la 1,1 milioane la 0,8 milioane.

După aprecierile specialiștilor** numărul de locuri, de muncă din industria textilă pierdute din cauza importurilor provenind din țările în curs de dezvoltare a fost infim în raport cu concedierile datorate inovațiilor tehnologice, slăbirii cererii și concurenței între țările dezvoltate. Aceasta reprezintă o pierdere de douăzeci de ori mai importantă decât cea imputabilă importurilor din țări în curs de dezvoltare.

Până la sfârșitul actualului deceniu, numărul angajaților în industria textilă, îmbrăcăminte și încălțăminte din CEE și S.U.A. va scădea sub nivelul anului 1977, la 85,12%, și respectiv 79,44%. Această scădere va fi cu atât mai importantă cu cât ea va avea loc în condițiile creșterii numărului de salariați din industria prelucrătoare după 1983 (cu 43,94% în CEE) sau ale menținerii lor la același nivel (în S.U.A.).

Competitivitatea pe piața mondială are ca factor important raportul între costurile forței de muncă și productivitatea pe persoană angajată.

Cercetările efectuate*** demonstrează că S.U.A. înregistrează cea mai înaltă productivitate medie în industria textilă mondială; în R.F.G. productivitatea se situează la 73% față de cea din S.U.A., în Franța la 57%, în Anglia la 50%.

Cheltuielile cu forța de muncă sunt cu o treime mai mari în Europa Occidentală decât în S.U.A. Deoarece în această ultimă țară majoritatea forței de muncă o constituie femeile și minoritățile etnice nesindicalizate, salariile sunt la jumătate față de cele din industria automobilului.

În țările în curs de dezvoltare, salariile sunt foarte reduse (de zece ori mai mici) în comparație cu cele din țările dezvoltate, ceea ce explică, alături de alți factori printre care și dotarea tehnică tot mai modernă, competitivitatea produselor acestor țări.

Factori importanți ai competitivității sunt dimensiunile întreprinderilor și veniturile obținute pe persoană angajată.

Întreprinderile producătoare din industria textilă americană au avantaj din acest punct de vedere, ele fiind de zece ori mai mari decât cele din Europa Occidentală, ceea ce le permite realizarea de serii mari de produse, cu costuri mai reduse pe unitate.

Sub aspectul realizărilor pe persoană angajată, avantaje competitive au societățile din Japonia (Kanebo realiza 386.279 \$/pers. în 1980. Unitika — 254.603 \$/pers., Nishin Spinning — 212.650 \$/pers., Toyobo — 161.544 \$/pers.), Coreea de Sud (Hoysung Group — 145.797 \$/pers.), Franța (Sommer Allibert, Prouvost S.A., Texunion) cu cifre de afaceri peste 100.000 \$/pers., în timp ce societățile din S.U.A. și Anglia înregistrează sume sub acest nivel. Toate aceste societăți se numără între primele 20 de întreprinderi din industria textilă mondială.

Pentru a obține o competitivitate ridicată, superioară celei obținabile în țările lor, societățile producătoare de articole de îmbrăcăminte-confecții din țările dezvoltate angajează o parte importantă a operațiunilor de prelucrare în străinătate, unde forța de muncă este mai ieftină. Această tendință, de transfer a operațiunilor ce necesită folosirea intensivă a forței de muncă în țări unde aceasta costă puțin, se manifestă atât în S.U.A., unde corporațiile au trimis în țări din America Latină (Honduras, Mexic, C. Rica, ș.a.) confecții în valoare de 250 milioane de \$/an la sfârșitul anilor '70, în Europa de Vest de unde se îndreaptă pentru prelucrare cantități mari spre Spania, Tunisia, Malta, Cipru, Portugalia, cât și în Asia (Japonia către țări vecine). La mijlocul deceniului al șaptelea cca. 45% din firmele textile vest-germane și cca. 70% din

cele ce acționau în sectorul îmbrăcăminte erau angajate în operațiuni în străinătate.

Structura organizatorică a industriei textile și a confecțiilor cunoaște diferențieri importante de la o zonă la alta. În industria confecțiilor, predominante sînt următoarele trei tipuri:

— un model cu o structură foarte descentralizată; întreprinderile sînt specializate în producție și eficient coordonate în activitatea de marketing și comercializare;

— un model cu mari întreprinderi integrate în industria textilă;

— o variantă în care producția este concentrată asupra produselor avansate, iar lipsa de competitivitate în anumite faze este compensată prin executarea de anumite operațiuni în străinătate.

O situație complexă există și în privința gradului de concentrare și integrare în sectoarele textile și confecții.

În industria textilă concentrarea este mare, 35—40 de societăți transnaționale dominind piața mondială, atât în țările dezvoltate cât și în cele în curs de dezvoltare. Societățile din cinci țări (Anglia, S.U.A., Franța, R.F.G., Japonia) dețin peste 90% din cifra de afaceri a primelor 100 de societăți textile. În Anglia, „celi trei mari” din sectorul textil: Courtaulds, Carrington Viyalla și Tootal, dețineau la începutul acestui deceniu 70% din orele-țesere, cca. 50% din orele-război lucrate și cca. jumătate din efectivele de salariați din sectorul finisaj. Grupul marilor producători joacă rolul principal în deplasarea produselor și în exportul textilelor țărilor dezvoltate. Marile societăți sînt integrate orizontal, șanse de extindere a integrării verticale și eterogene (laterale) întrevăzându-se în actualul deceniu. Ele domină o piață internațională totală de cca. 100 miliarde de \$ din care, în 1980, exporturile de textile (fire, fibre, țesături, tricotaže) reprezentau aproximativ 60 miliarde \$. Restul de 40 miliarde \$ reprezintă exporturile de confecții, sector în care puterea economică este mai difuzată.

Industria textilă a devenit un mare cîmp de bătăie unde se confruntă țări dezvoltate și țări în curs de dezvoltare și un motiv de concurență în interiorul fiecăreia din cele două categorii de țări. Pe de o parte, societățile care domină industria textilă și piața internațională doresc să-și extindă controlul în cele două sfere (producție și circulație), în timp ce, pe de altă parte, diversele țări în curs de dezvoltare se bat cu îndrăzneală pentru dețutere. Protagonștii acestei dispute sînt țările mari exportatoare din Asia (Coreea de Sud, Hong Kong, Singapore, Taiwan) care au o puternică industrie textilă, competitivă, și care dețin cca. 4/5 din exportul de îmbrăcăminte al țărilor în curs de dezvoltare. Practicînd prețuri competitive, cu precădere la produse de serie mare și calitate medie, ele au reușit să cucerească poziții importante în piețele țărilor dezvoltate.

Segmentul acestor exportatori reprezintă principalul concurent și pentru țara noastră ale cărei produse din categoria de mai sus se confruntă direct cu cele provenind din țări în curs de dezvoltare și țări socialiste.

Puternica presiune a produselor provenind din afara granițelor țărilor dezvoltate le-a impus acestora protejarea industriilor naționale deși acestea nu mai sînt competitive. Gama obstacolelor tarifare și, mai ales netarifare, este foarte largă (taxe vamale și alte taxe, restricții valutare, contingentări ș.a.), ele împletindu-se cu măsuri variate pentru susținerea competitivității industriilor proprii (subvenții, facilități de credite, scutiri și reduceri de taxe și impozite, subvenții pentru cercetare, fuziuni de întreprinderi, participarea statului la capital etc.).

Dr. V. DANCIU

** Dimensions du pouvoir des sociétés transnationales, Textiles et fibres, CCI UNCTAD/GATT, TB/B/C1/219, 1981.

*** Dimensions du pouvoir des sociétés transnationales, Textiles et fibres, lucr. cit., pag. 217.

Redactor coordonator: dr. Ioan GEORGESCU

Conceptul de executare în natură a contractelor economice

În condițiile perfecționării continue a conducerii planificate a economiei naționale, a generalizării noului mecanism economico-financiar în toate domeniile de activitate, contractele economice dobîndesc o importanță majoră atât în activitatea de planificare a producției cît și în stabilirea raporturilor economico-financiare dintre unitățile socialiste. „În viitor — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, în Cuvîntarea la Plenara C.C. al P.C.R. din 23 martie, 1978 — planurile de dezvoltare economico-socială ale fiecărei întreprinderi și unități vor reflecta măsurile de desfășurare în cele mai bune condiții a activității de producție, pentru obținerea cu mijloacele materiale și financiare existente a unei eficacități maxime, a unei valori nou create cît mai ridicate la mia de lei fonduri fixe. Avem în vedere ca planul fiecărei unități de producție să se bazeze pe contractele de desfășurare, atât în țară, cît și în străinătate, pe realizarea produselor fizice solicitate atât de beneficiarii interni cît și de cei din exterior“.

Aflat într-o legătură indisolubilă cu planul, contractul economic constituie instrumentul prin intermediul căruia unitățile socialiste își îndeplinesc sarcinile ce decurg din planul național unic de dezvoltare economico-socială. Obligațiile stipulate în contractul economic, constituind materializarea sarcinilor de plan la nivelul unităților economice contractante, trebuie îndeplinite întocmai și în totalitate, cu respectarea tuturor clauzelor convenite, orice abatere de la aceste cerințe avînd repercusiuni negative atât la nivelul patrimoniului fiecărei unități socialiste cît și la nivelul întregii economii naționale.

Aceste cerințe cu valoare de principiu, au fost precizate expres în Legea contractelor economice nr. 71/1969 art. 33, modificată și îmbunătățită prin Legea nr. 3/1971: „Unitățile socialiste sînt obligate să execute contractele economice în natură, cu respectarea întocmai a cantității, calității, termenelor și celorlalte obligații asumate“.

Prin urmare, executarea în natură a contractelor economice înseamnă îndeplinirea obligațiilor în natura lor specifică, așa cum au fost stabilite și cu respectarea tuturor clauzelor contractuale.

Dacă în cazul contractelor reglementate de dreptul nostru civil creditorul „are dreptul de a dobîndi îndeplinirea exactă a obligației și, în caz contrar are dreptul de dezdăunare“ (art. 1073 Codul civil), recunoscîndu-se astfel chiar cu caracter de excepție, posibilitatea executării obligațiilor prin echivalent, în cazul contractelor economice, legea prevede ca unic mod de eliberare a debitorului — unitate economică — executarea în natură a obligațiilor contractuale. Acest principiu al executării în natură a contractelor economice, decurge din însuși scopul final al ori-

cărui contract economic și anume îndeplinirea sarcinilor de plan. Desigur, legea reglementează și situațiile în care unitatea socialistă debitoare nu execută obligațiile asumate prin contract ori le execută necorespunzător, caz în care aceasta va fi obligată la repararea integrală a prejudiciului cauzat din culpa sa, prin plata de penalități și despăgubiri (art. 44, L. 71/1969). Această prevedere legală are în principal un caracter reparatoriu, sancționator și preventiv-educativ și nu de modalitate de executare (prin echivalent) așa cum este reglementată în dreptul comun. Plata penalităților și despăgubirilor constituie o formă de manifestare a răspunderii pentru neexecutare, care intervine atunci cînd executarea în natură a obligațiilor contractuale nu mai este posibilă.

Unitățile economice beneficiare nu-i poate fi indiferent dacă va primi prestația în natură (bunuri, lucrări, servicii) conform clauzelor contractuale sau dacă va primi echivalentul lor bănesc, căci în acest ultim caz, datorită caracterului planificat al întregii producții și repartiții socialiste, unitatea beneficiară nu va putea în general să obțină de la alți furnizori prestația neexecutată de debitorul contractant, aflîndu-se în final în imposibilitatea realizării corespunzătoare a sarcinilor de plan. Îndeplinirea corespunzătoare a planului nu înseamnă numai realizarea indicatorilor valorici ci și a celorlalți indicatori: producție fizică, producție netă, producție marfă vindută și încasată etc. numai astfel putîndu-se asigura premisele îndeplinirii continue și ritmice a planurilor tuturor unităților economice socialiste care se constituie în sistemul unitar al planului național unic de dezvoltare economico-socială.

Așa cum s-a arătat în literatura de specialitate, avînd o asemenea finalitate, îndeplinirea planului național unic, executarea în natură a contractelor economice de către unitățile economice nu este doar o obligație juridică de natură contractuală ci și o obligație de natură administrativă față de organul de planificare, față de stat.

Unitatea economică beneficiară nu are numai dreptul de a primi prestația în natură ci are și obligația de a depune toate diligențele admise de lege în vederea obținerii ei, de a colabora permanent cu furnizorul pentru executarea întocmai și la timp a obligațiilor asumate prin contract.

Convergența intereselor unităților economice creditoare și debitoare, îndeplinirea sarcinilor de plan, le obligă pe acestea să nu se limiteze la interpretarea strictă a clauzelor contractuale ci să aibă un rol activ în îndeplinirea obligațiilor asumate de ambele părți, să manifeste spirit de inițiativă și intrajutorare tovarășească pe întreaga perioadă contractuală. Deși Legea 71/1969 nu consacră în mod expres principiul colaborării părților contractante, necesitatea și existența sa sînt recunoscute unanim în literatura de specialitate iar practica arbitrală îl aplică în mod consecvent (Dec. P.A.S. nr. 1595 și 2509/1977; nr. 69, 78, 589/1978 etc.).

Avînd în vedere rolul contractelor economice de instrument al realizării sarcinilor de plan și unitatea indisolubilă dintre plan și contract, executarea în natură a obligațiilor contractuale este limitată în timp de durata de valabilitate

a sarcinii de plan, pentru îndeplinirea căreia s-a încheiat contractul.

Din coroborarea textelor art. 33 alin. 2 din Legea nr. 71/1969: „contractele economice sînt executorii pe întreaga durată pentru care au fost încheiate” și a art. 22 lit. b din aceeași lege care prevede că părțile sînt obligate să prevadă „durata executării în natură a obligațiilor contractuale” în clar contractul încheiat, rezultă că executarea în natură a obligațiilor contractuale există numai pe durata stabilită de părți prin contract, durată care nu poate depăși durata valabilității sarcinii de plan.

Prin urmare, în cazul în care durata de executare în natură a obligațiilor contractuale coincide cu anul de plan, executarea în natură este posibilă numai pînă la expirarea anului de plan. Această concluzie se desprinde din dispozițiile art. 47 pct. 3 din Legea 71/1969 care obligă unitatea debitoare la plata penalităților pentru neexecutarea în natură a obligațiilor contractuale „la data expirării duratei corespunzătoare îndeplinirii sarcinii din planul anual”.

Intrucît există cazuri cînd sarcinile de plan pot avea o durată mai mare de un an (în cazul mașinilor, utilajelor și instalațiilor tehnologice destinate obiectivelor de investiții, al altor utilaje cu ciclu lung de fabricație, al lucrărilor de construcții montaj, etc.) sau alteori o durată mai scurtă decît anul de plan (în cazul produselor sezoniere) durata de executare în natură a obligațiilor contractuale va avea o întindere corespunzătoare.

În practică există și situații în care deși perioada de executare în natură nu a expirat, executarea în natură nu mai este posibilă (modificarea sarcinilor de plan — art. 27, alin. 2 L. 71/69; refuzul produselor nelivrate la termenul stipulat în contract — art. 40 lit. b L. 71/69; forța majoră) precum și cazuri în care executarea în natură este admisă după expirarea duratei de executare în natură convenită de părți în contract (dispoziția organului competent — dec. P.A.S. nr. 8727/1976; produse destinate exportului — art. 66 Legea 71/1969; convenția părților).

Așa cum prevede expres art. 33 din Legea nr. 71/1969 citat mai sus care consacră principiul executării în natură a obligațiilor contractuale, unitățile socialiste sînt obligate să respecte întocmai prevederile din contract referitoare la cantitate, calitate, termene și celelalte obligații asumate. În ceea ce privește cantitatea, unitatea debitoare este ținută să livreze, să presteze în întregime ceea ce s-a obligat prin contract, iar unitatea creditoare este ținută să primească numai ceea ce constituie obiectul obligației. Astfel, în cazul în care obiectul contractului îl constituie livrarea unei cantități de produse sub forma mai multor sortimente stabilite astfel prin actul de planificare care a stat la baza încheierii contractului, executarea în natură a obligației unității furnizoare va putea fi îndeplinită numai prin livrarea acestor sortimente așa cum au fost ele planificate și contractate, nefiind permisă compensarea între sortimente (Dec. P.A.S. nr. 263/1979).

S-a admis totuși de practica arbitrală (Dec. P.A.S. nr. 2989/1979) posibilitatea acceptării de către unitatea beneficiară a aceleiași cantități dar din alt sortiment al produsului contractat, în cazul în care sortimentele nu sînt stabilite prin actul de planificare, iar livrarea altui sortiment

decît cel contractat s-a făcut prin acordul părților contractante sau prin acceptarea tacită, fără obiecțiuni, de către beneficiar a altui sortiment, acceptare care valorează acordul său cu privire la modificarea contractului.

O executare în natură corespunzătoare a obligațiilor contractuale trebuie să fie nu numai integrală, deci cu respectarea cantității și sortimentelor contractate, dar și corespunzătoare sub aspect calitativ.

Art. 38 alin. 1 din Legea nr. 71/1969 prevede obligația unităților socialiste „să livreze numai produse care corespund condițiilor de calitate prevăzute în contractele economice”. În condițiile unei economii socialiste moderne, în plină dezvoltare, această cerință legală trebuie înțeleasă într-un sens mult mai larg. Pentru a fi corespunzătoare calitativ produsele trebuie să fie conform nu numai condițiilor de calitate din contract ci și indicilor calitativi prevăzuți în documentele tehnice normative (standarde, norme tehnice, calete de sarcini). De asemenea pentru a fi considerate corespunzătoare calitativ produsele trebuie să fie livrate cu toate dispozitivele și accesoriile, astfel încît să poată fi utilizate conform destinației lor.

Nu mai îndeplinirea cumulativă a acestor cerințe de către produsele livrate, va putea constitui o executare în natură corespunzătoare calitativ.

În cazul contrar al unei livrări necorespunzătoare calitativ, art. 38 alin. 1 din Legea nr. 71/1969 stabilește că „produsele refuzate de unitatea beneficiară pentru lipsuri calitative se consideră nelivrate dacă furnizorul nu asigură remedierea sau înlocuirea lor, în termenul stabilit de comun acord cu beneficiarul”.

Prin acest text de lege se reglementează modalitatea reparației în natură a livrării cu lipsuri calitative care este preferabilă bineînțeles, reparației prin echivalent. Aceeași reglementare o conține și art. 31 din Legea 7/1977 privind calitatea produselor și serviciilor.

Principiul executării în natură a obligațiilor contractuale asigurînd eficacitatea relațiilor dintre unitățile economice materializate prin contractele economice, are o importanță de prim ordin în realizarea scopului final al contractelor economice, îndeplinirea sarcinilor din planul național unic de dezvoltare economico-socială.

„Înfăptuirea prevederilor planului cincinal de dezvoltare economico-socială a țării — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu în Raportul prezentat la cel de-al XII-lea Congres al P.C.R. — va permite creșterea continuă a bunăstării materiale și spirituale a întregului popor — scopul fundamental al politicii partidului nostru, esența societății socialiste multilateral dezvoltate pe care o edificăm cu succes în România”.

În contextul noului mecanism economico-financiar, al funcțiilor noi cu semnificații și importanță deosebite pe care le-au dobîndit, contractele economice „trebuie să asigure fundamentarea și înfăptuirea obiectivelor și sarcinilor planului național unic de dezvoltare economico-socială, în conformitate cu Directivele Partidului Comunist Român de dezvoltare economico-socială a țării”. (art. 2, Legea nr. 71/1969).

Viorel GHEORGHÎȚĂ

Contractul anual de cooperare intre întreprinderile de stat și cooperativele meșteșugărești

reglementat prin prevederile Statutului cooperării în producție între întreprinderi industriale de stat și cooperative meșteșugărești aprobat prin D. nr. 72/1978, se încheie între cooperativele meșteșugărești, în calitate de furnizoare, și întreprinderi de stat în calitate de beneficiare. (art. 6). În vederea asigurării pe perioade mai mari, a bazei materiale, a organizării producției și a muncii, se pot încheia contracte-cadru pe mai mulți ani, care servesc drept bază contractelor anuale (art. 6). Contractul-cadru de cooperare se aprobă de adunarea generală a oamenilor muncii din întreprinderea de stat și de adunarea generală a membrilor cooperatori (art. 6). Activitatea de cooperare se poate organiza pentru realizarea de către cooperativele meșteșugărești a următoarelor categorii de produse și lucrări: repere, plesede de schimb, ansamble, subansamble și alte asemenea produse, precum și alte lucrări cu caracter industrial necesare producției întreprinderilor industriale de stat; părți componente sau produse finite, din categoria bunurilor de consum ce se contractează de întreprinderile de stat pentru fondul pieței sau pentru export. (art. 4). Întreprinderea de stat se obligă în principal: să asigure cooperativei meșteșugărești documentațiile tehnice, tehnologiile de fabricație, normele de consum, normele de producție și altele asemenea, necesare pentru realizarea produselor, sortimentelor, modelelor și lucrărilor prevăzute în contract, în vederea ridicării continue a nivelului tehnic și calitatii producției cooperativei; să pună la dispoziție cooperativei meșteșugărești, din disponibilitățile existente, contra cost sau cu chirie, potrivit legii, utilajele necesare în completarea celor existente sau pentru înlocuirea celor vechi și uzate, astfel ca dotarea să corespundă proceselor tehnologice și organizării producției, în vederea realizării produselor prevăzute în contract: c) să asigure cooperativei meșteșugărești, din repartiții, stocuri sau alte disponibilități, necesarul de materii prime și materiale, pentru realizarea produselor prevăzute în contract; d) să asigure condițiile necesare pentru continuarea producției unității cooperatiste, precum și preluarea și decontarea produselor la termenele și în condițiile prevăzute în contract; să acorde, la cererea cooperativei meșteșugărești, asistența și îndrumarea tehnică necesare asimilării noilor tehnologii de fabricație și să exercite controlul tehnic de calitate, prin cadre proprii de specialitate și prin instruirea corespunzătoare a lucrătorilor din cooperative; f) să sprijine cooperativa meșteșugărească la fundamentarea volumului și structurii investițiilor necesare dezvoltării și modernizării producției (art. 9). Cooperativa meșteșugărească participantă la cooperare se obligă, în principal: a) să asigure folosirea tuturor fondurilor fixe — clădiri, instalații și utilaje — aferente unității de producție desemnate prin contract pentru realizarea producției în cooperare și să se îngrijească de buna funcționare a acestora; b) să realizeze, potrivit planului,

lucrările de investiții necesare, să monteze și să pună în funcțiune utilajele și instalațiile primite de la întreprinderea de stat și să plătească contravaloarea acestora sau chiria aferentă perioadei de utilizare, potrivit legii; c) să asigure mijloacele financiare și forța de muncă necesare realizării planului de producție și îndeplinirii obligațiilor asumate prin contract; d) să creeze condiții corespunzătoare pentru introducerea tehnologiilor moderne indicate de întreprinderea de stat cu care cooperează. În acest scop, cooperativa va cuprinde în planul economic și financiar și va asigura mijloacele necesare modernizării producției, din fonduri proprii sau din credite primite de la stat; e) să asigure cadrul organizatoric necesar exercitării, de către întreprinderea de stat beneficiară, a îndrumării, controlului și introducerii de tehnologii de fabricație, mecanizării și specializării în producție, organizării producției și a muncii, normării consumurilor și calității produselor ce se realizează în cooperare; f) să realizeze producția fizică și valorică la termenele și în condițiile prevăzute în contract (art. 10)

Dr. C. JORNESCU

Drept și uzanțe internaționale

Probleme de răspundere ocazionate de încheierea contractului de vânzare- cumpărare, potrivit dreptului din Statele Unite ale Americii

În cele ce urmează, prin „dreptul din Statele Unite ale Americii” înțelegem Codul Comercial Uniform¹, lege adoptată astăzi (dar uneori cu modificări importante) de către toate statele Federației S.U.A., cu excepția Louisianei. Precizarea este importantă dacă se au în vedere și dispozițiile art. 1—103 U.C.C. („Principii complementare aplicabile”), potrivit cu care, dacă nu există dispoziție expresă contrară în Cod, reglementările acestuia se vor întregi cu principiile din *case law*, îndeosebi cu cele privind capacitatea de a contracta, *agency*, *estoppel*-ul², *dolul*, prezentarea eronată a faptelor, violența, constrângerea, eroarea, falimentul sau orice altă cauză de validitate sau invaliditate. Așadar, dispozițiile U.C.C. la care ne vom referi trebuie receptate sub rezerva eventualelor dispoziții contrare reprezentate de precedentele judiciare din fiecare stat al Federației, avându-se în vedere și împrejurarea că un *common law* al întregii Federații nu există.

Potrivit doctrinei juridice nord-americane, contractul de vânzare-cumpărare este contractul prin intermediul căruia proprietatea este transferată de la vânzător la cumpărător în schimbul unui preț determinat în bani, plătit ori convenit a fi plătit de către cumpărător³. U.C.C. precizează (art. 2—102) că dispozițiile sale se aplică — afară numai dacă din context nu rezultă altfel — exclusiv operațiunilor care au ca obiect mărfurile, iar art. 2—105 pct. 1

arată că noțiunea de „mărfuri“ desemnează „orice bunuri (inclusiv produsele special manufacturate), care sînt bunuri mobile în momentul cînd are loc individualizarea lor în contractul de vânzare, însă cu excluderea numeralului cu care se va plăti prețul, ca și a valorilor mobiliare și a drepturilor încorporale“, incluzîndu-se, de asemenea, în cuprinsul noțiunii respective „pui care se vor naște din animale, recoltele prinse de rădăcini, ca și orice alte lucruri individualizate, care sînt prinse de un imobil“, putînd fi însă desprinse, dacă separația — potrivit contractului — trebuie realizată de către vânzător.

Și în dreptul nord-american formarea contractelor (inclusiv a celui de vânzare-cumpărare) este dominată de principiul libertății de exprimare a voinței juridice⁴. Într-adevăr, potrivit art. 2—204 pct. 1 U.C.C., „Orice manifestare a acordului părților este suficientă pentru formarea contractului de vânzare-cumpărare, inclusiv comportamentul celor două părți ce implică recunoașterea existenței unui asemenea contract“.

Reglementînd problema revocabilității ofertei de a contracta, art. 2—205 dispune că oferta de cumpărare sau de vânzare, făcută de un comerciant într-un înscris semnat, ai cărei termeni afirmă că va fi menținută, nu poate fi revocată pentru lipsă de „consideration“⁵, în decursul duratei fixate sau, dacă nici o durată nu a fost fixată, în decursul unei durate rezonabile⁶, dar în nici un caz durata de irevocabilitate nu poate depăși trei luni; dacă un astfel de angajament figurează într-un formular oferit de către destinatarul ofertei, el trebuie să fie semnat distinct de către propunătorul ofertei. Deci, „promisiunea de a menține oferta deschisă pe o perioadă mai mare de trei luni va lega pe solicitant numai pentru primele trei luni, dacă oferta nu este reinnoită“⁷. Revocarea unei oferte devine efectivă numai în momentul în care a fost comunicată destinatarului, simpla expediere a acesteia fiind insuficientă, cu excepția situației în care destinatarul ofertei revocate a aflat pe altă cale despre revocare — cînd aceasta își va produce efectele din momentul respectivei luări la cunoștință. Oferta publică este considerată revocată dacă s-au îndeplinit în acest sens aceleași formalități utilizate pentru lansarea ei⁸.

Potrivit art. 2—206 U.C.C., „1. Sub rezerva unor indicații contrare, rezultînd fără echivoc din termenii folosiți sau din circumstanțe :

a) orice ofertă de a contracta va fi interpretată ca susceptibilă de acceptare în orice mod sau prin orice mijloc rezonabil potrivit circumstanțelor ;

b) orice comandă sau orice altă ofertă de mărfuri care trebuie expeditată pe căi rapide sau normale va fi interpretată ca susceptibilă de acceptare, fie printr-o promisiune de expediere rapidă, fie prin expedierea pe cale rapidă sau normală a unor mărfuri conforme sau neconforme ; cu toate acestea, expedierea de mărfuri neconforme nu constituie o acceptare, dacă vânzătorul avertizează în timp util pe cumpărător că expedierea a fost efectuată numai pentru a-l obliga.

2. Dacă acceptarea ofertei se poate efectua în mod rezonabil printr-un început de executare, propunătorul ofertei cărui acceptarea nu i-a fost comunicată într-un termen rezonabil poate să considere că oferta a devenit caducă înaintea acceptării“.

Lipsa de formalism în privința modalității de prezentare a acceptării rezultă și din dispozițiile art. 2—207 pct. 3, conform cărora : „Comportările părților implicînd recunoașterea existenței unui contract sînt suficiente spre a face proba contractului de vânzare, chiar dacă înscrisurile părților nu fac dovada acestuia. Într-un atare caz, clauzele contractului sînt acelea în privința cărora părțile au căzut de acord în înscrisurile lor, precum și clauzele care se adaugă potrivit dispozițiilor acestei legi“.

Lucian MIHAI

¹ Citat în continuare U.C.C.

² Pentru aceste noțiuni, a se vedea St. H. Gifis, *Law dictionary*, Barron's Educational Series, Inc., Woodbury, New York, 1975, p. 9 și 73—74.

³ St. H. Gifis, *op. cit.*, p. 185—186.

⁴ A se vedea B. Nachamie, *The Uniform Comercial Code*, în *Symposium American Law*, Bucharest, sept. 1978, p. 11.

⁵ *Consideration* este unul dintre elementele fundamentale ale contractului în dreptul nord-american, alături de consimțămînt, capacitate și cauza legală (R. N. Corley, W. J. Robert, *Principles of business law*, 10-th edition, Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, New Jersey, 1975, p. 101). Potrivit paragrafului 75 din *Restatement of the Law of Contracts*, „(1) Consideration pentru o promisiune este : a) un act, altul decît promisiunea, sau b) o abținere, sau c) crearea, modificarea ori stingerea unui raport juridic, sau d) o altă promisiune contractată și dată în schimbul primei promisiuni“. Cum s-a spus, „...prin *consideration* se înțelege beneficiul primit de partea care face o anumită promisiune sau dezavantajul încercat de partea care primește o atare promisiune“ (I. Rucăreanu, *Curs de drept. Elemente de drept civil și comercial comparat*, Atelierele poligrafice A.S.E., București, 1980, p. 393 — unde se realizează și o comparație între noțiunea de *consideration* și cea de cauză din legislațiile de inspirație franceză).

⁶ Potrivit art. 1—204 pct. 2 U.C.C. „Ceea ce este perioadă rezonabilă pentru executarea unui act depinde de natura, scopul și împrejurările unui asemenea act“.

⁷ I. Rucăreanu, *op. cit.*, p. 387.

⁸ A se vedea R. N. Corley, W. J. Robert, *op. cit.*, p. 125.

Aprovizionare

Recuperarea și valorificarea resurselor materiale refolosibile

● Obligatorietatea recuperării și valorificării resurselor refolosibile

Potrivit D. nr. 465/1979, care reprezintă reglementarea de bază din această materie, toate unitățile sînt obligate să asigure recuperarea integrală și valorificarea tuturor materiilor prime vechi, materialelor, a pieselor și subsansamblor reconșionabile și a celorlalte resurse materiale refolosibile (art. 2).

Resursele materiale care trebuie recuperate și valorificate sînt: materiile prime vechi și unele resurse materiale primare; materialele refolosibile care se utilizează ca atare sau prin prelucrări simple; piesele și subansamblele rezultate în urma dezmembrării mașinilor, utilajelor, instalațiilor, altor fonduri fixe și a bonurilor de folosință îndelungată de la populație, refolosibile ca atare sau prin recondiționare, precum și orice alte produse care pot fi recondiționate; bunurile de folosință îndelungată și cele de uz personal uzate, care după folosire se valorifică prin reparare sau recondiționare; apele industriale uzate, pulberile, haldele, zgurile, tazarile miniere, resturile menajere și stradale și alte materiale refolosibile (art. 3).

Este interzisă distrugerea sau degradarea materialelor și produsele refolosibile, cu excepția cazurilor prevăzute de lege. Încălcarea obligațiilor de recuperare și valorificare precum și a interdicției prevăzute mai sus atrage răspunderea persoanelor vinovate și se sancționează potrivit legii (art. 5).

Pentru toate categoriile de materii prime, materiale, piese și subansamble care se refolosesc, se stabilesc norme și normative de recuperare, refolosire și recondiționare, după caz, specifice diferitelor domenii de utilizare. Livrarea materiilor prime, materialelor, pieselor și produselor noi se face numai pe măsura îndeplinirii de către beneficiar a obligației de recuperare a resurselor materiale refolosibile, rezultată din plan sau din normele și normativele de recuperare și recondiționare. Cantitățile rezultate din procesele de producție, care trebuie recuperate și valorificate, reprezintă diferența dintre cantitățile totale de materii prime și materiale livrate și introduse în fabricație și cele care se regăsesc în produsele realizate. (art. 7).

● Evidențierea și planificarea activităților de recuperare

Unitățile socialiste sînt obligate să asigure evidența strictă, tehnic-operativă și contabil-gestionară a tuturor cantităților de materii prime vechi, recourse primare, materiale și produse recuperate, colectate sau achiziționate, predate și valorificate, pe sortimente, calități, tipuri și categorii de preț (art. 5).

Unitățile în care rezultă resurse materiale refolosibile sînt obligate să asigure utilizarea lor într-o proporție cât mai mare, în cadrul propriei activități, prin introducerea și dezvoltarea unor tehnologii adecvate, în scopul satisfacerii nevoilor proprii, economisirii forței de muncă, reducerii consumurilor energetice; cantitățile ce nu pot fi reutilizate în unitatea în care rezultă, vor fi livrate, potrivit prevederilor de plan, direct unităților cărora le-au fost repartizate spre valorificare și consum; resursele materiale refolosibile, recuperate de la populație, instituții, organizații cooperatiste și obștești, precum și cele ce rezultă în cantități nevagonabile din unitățile economice productive, vor fi predate întreprinderilor județene de recuperare și valorificare (art. 8). În balanțele materiale sînt incluse distinct, ca resurse, cantitățile de materii prime, materiale și produse recuperabile, utilizabile ca atare sau prin prelucrare ori recondiționare, precum și repartizarea

acestora pentru valorificare și consum. Consumul și livrarea resurselor materiale refolosibile se fac numai pe bază de repartiții emise de coordonatorul de balanță, în conformitate cu prevederile de plan. Nelivrarea acestora în temeiul repartițiilor primite atrage răspunderea furnizorului în culpă (Dec. P.A.S. nr. 740/1980).

Sînt supuse evidenței și planificării unitare, precum și repartizării, toate resursele materiale care: a) se utilizează de unitățile în care rezultă; b) se livrează spre refolosire direct altor unități economice; c) se colectează și se livrează prin unitățile specializate de recuperare și valorificare. Pentru resursele materiale refolosibile prevăzute la lit. b) și c) livrarea se efectuează prin contracte economice, încheiate potrivit legii. (art. 15).

Unitățile economice sînt obligate să elaboreze bilanțuri materiale. Bilanțurile materiale se elaborează anual, concomitent cu elaborarea lucrărilor de fundamentare a planului și trebuie să cuprindă cantitățile de materii prime și materiale ce urmează să fie introduse în procesele de fabricație, cele ce se vor regăsi în produsele fabricate, precum și cantitățile și structura resurselor materiale recuperabile. Bilanțurile materiale se elaborează cu respectarea indicilor de valorificare prevăzuți în plan, a normelor de consum cu fundamentare tehnico-științifică. Pe baza bilanțurilor materiale se cuprind în planul fiecărei unități sau subunități obligațiile și răspunderile ce li revin în domeniul recuperării și valorificării materiilor prime și materialelor refolosibile și se stabilesc măsurile pentru aducerea la îndeplinire a acestora. (art. 16).

● Valorificarea resurselor refolosibile

Întreaga activitate de colectare, recuperare, pregătire, recondiționare, reutilizare și valorificare a materiilor prime vechi, a celorlalte materiale, piese, subansamble și produse refolosibile se organizează pe baza principiului autogestunii economico-financiare. Toate unitățile socialiste sînt obligate să asigure recuperarea și valorificarea resurselor materiale și refolosibile cu costuri minime, astfel încît să-și acopere integral cheltuielile și să obțină beneficii din aceste activități (art. 10).

Prețurile de livrare a materiilor prime vechi, materialelor și celorlalte produse refolosibile se formează, în condițiile prevăzute de lege, pe baza următoarelor principii: prețul de livrare a resursei materiale refolosibile trebuie să fie mai mic decît cel al materiei prime, materialului sau produsului nou corespunzător; diferențierea prețurilor de livrare a resurselor materiale refolosibile, în funcție de calitatea și valoarea de întrebuințare a acestora, ținîndu-se seama de norma de refolosire sau de recondiționare; acoperirea costurilor normate ale unităților care prețau, colectează și valorifică resursele materiale refolosibile și asigurarea unui beneficiu corespunzător (art. 12).

C. COSTIN

Patrimoniul întreprinderii — premisă fundamentală a autogestiunii (I)

Legea nr. 5/1978 cu privire la organizarea și conducerea unităților socialiste de stat, în forma sa actuală, prevede că „întreprinderea de stat este unitatea de bază în care se desfășoară activitatea economico-socială și în care oamenii muncii, pe baza principiului autoconducerii muncitorești, își exercită direct prerogativele ce decurg din calitatea lor de proprietari ai mijloacelor de producție — bunuri ale întregului popor —, producătorii și beneficiarii ai bunurilor materiale”.

Constituind unitatea de bază care desfășoară activități economice, înființarea și funcționarea cu rezultate pozitive (realizarea de beneficii) a unei întreprinderi este de neconceput fără ca aceasta să fie dotată cu mijloace de producție și financiare proprii și să aibă calitatea de a intra în raporturi juridice, în nume propriu, cu alte întreprinderi și, în general, cu orice organizații socialiste sau instituții de stat; or, tocmai în acest scop, pe calea unei tehnici juridice prevăzute de dreptul nostru economic, întreprinderile sînt investite, în condițiile legii, cu personalitate juridică.

Ca o consecință directă a investiției cu personalitate juridică, întreprinderea are un patrimoniu propriu, care poate fi definit ca reprezentînd totalitatea drepturilor evaluabile în bani — bunuri materiale, disponibil bănesc și drepturi de creanță — precum și totalitatea obligațiilor acestora, constînd din sume de bani pe care trebuie să le plătească la anumite scadențe. Așa cum se subliniază în literatura de specialitate, în definiția de mai sus este utilizată expresia de „totalitate”, care sugerează ideea că un patrimoniu poate fi constituit dintr-o diversitate nelimitată de bunuri, creanțe și obligații; toate aceste elemente, din cauza naturii lor juridice diferite constituie mai multe grupe (ansambluri sau mase) de bunuri, drepturi de creanțe și obligații distincte. Deși fiecare grupă de bunuri, drepturi de creanță sau obligații au un regim juridic distinct, ele constituie, împreună, o universalitate juridică, care formează, în totalitatea lor, un patrimoniu.

Dacă în statele cu economie capitalistă la baza patrimoniului întreprinderilor — de regulă, societăți comerciale — stă proprietatea privată a asociațiilor (acționarilor), cu totul altfel se pune problema în cadrul economiei noastre socialiste. Patrimoniul întreprinderilor de stat din țara noastră constituie o parte din averea întregului popor, încredințat colectivului de oameni ai muncii din fiecare întreprindere în parte, spre administrare directă.

Desigur că pentru trecerea în administrarea și gospodărirea directă a unei părți din proprietatea întregului popor, asupra unui anumit colectiv de oameni ai muncii care constituie o întreprindere, a fost necesar să se adopte un mecanism juridic corespunzător. La Conferința Națională a P.C.R. din 16—18 decembrie 1982, secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a formulat linia

directoare de perfecționare a normelor juridice prin care se reglementează relațiile de proprietate. „Se vor așeza pe norme juridice noi relațiile de proprietate — spunea secretarul general al partidului — crescînd răspunderea fiecărui colectiv de oameni ai muncii în administrarea și dezvoltarea proprietății socialiste”.

Teza, de o deosebită importanță, formulată de secretarul general al partidului a fost instituționalizată prin Legea nr. 3/1983, cu privire la contractul-angajament. Prin încheierea acestor instrumente juridice, statul, în calitate de administrator general al averii întregului popor, predă spre administrare, prin intermediul organelor centrale, fiecărui colectiv de oameni ai muncii dintr-o întreprindere mijloacele de producție, care formează partea principală a patrimoniului.

La constituirea patrimoniului pe această cale — transferarea dreptului de administrare directă —, se adaugă o a doua sursă, partea socială, reglementată prin Legea nr. 3 din 12 noiembrie 1982 privind participarea oamenilor muncii din unitățile economice de stat la constituirea fondului de dezvoltare economică. Din punct de vedere economic, partea socială reprezintă „o parte din valoarea mijloacelor fixe”. Juridic, ea conferă prerogativele dreptului de proprietate, care se exercită în esență asupra unei părți din valoarea mijloacelor fixe, „partea socială” avînd rolul de a comensura atât depunerile și beneficiile cit și întinderea dreptului de proprietate asupra valorii din mijloacele fixe. Omul muncii este proprietarul sumelor depuse (izvorul „părții sociale”), precum și al sumelor realizate cu titlu de beneficii.

Patrimoniul astfel constituit reprezintă premisa fundamentală a autogestiunii economico-financiare a întreprinderii.

Intr-adevăr, fără patrimoniu distinct — care este constituit în activul său de o universalitate de bunuri materiale și mijloace bănești — autogestiunea ar fi fără conținut, nu ar putea funcționa. Or, tocmai existența patrimoniului, element fundamental al personalității juridice, creează condițiile necesare ca o întreprindere să încheie raporturi contractuale, să desfășoare activități productive autonome, să comercializeze produsul activității sale, realizînd pe această cale beneficii.

Axarea activității întreprinderii pe mijloacele proprii, aflate în administrare directă, face ca în luarea deciziilor să se țină seama de potențialul de care dispune — respectiv de conținutul concret al patrimoniului la momentul dat —, astfel încît fiecare acțiune, fiecare operațiune să se desfășoare în mod eficient, respectiv să se reflecte în beneficiile proprii. Acesta este postulatul fundamental al autogestiunii economico-financiare bazată pe patrimoniul întreprinderii.

Încă o precizare se impune. Conținutul patrimoniului nu este static; el este într-o continuă transformare, ca urmare a activității desfășurate, reflectînd, în orice moment, starea prosperă sau dificultățile prin care trece întreprinderea în cauză. Conținutul concret — activ și pasiv — este evidențiate periodic — trimestrial și anual — în bilanțul contabil.

Practica arbitrală comentată

● FORȚA MAJORA — NECESITATEA CONFIRMĂRII

Unitatea furnizoare a invocat apariția unei împrejurări de forță majoră la proprii săi furnizori spre a fi scutită de răspundere în raporturile sale cu unitatea beneficiară pentru nelivrarea produselor. Situația invocată intervenită la furnizorii unității furnizoare pârte urma să fie analizată și confirmată de organele prevăzute de art. 46 din Legea nr. 71/1969. Soluția se impune intrucât prevederea legală menționată, stabilind competența organelor care analizează și confirmă

forța majoră, nu face nici o distincție în privința unităților la care a apărut; singura diferențiere referindu-se la balanțele în care sînt cuprinse produsele. În consecință, unitatea furnizoare a fost obligată la plata penalităților de neexecutare corespunzătoare (Decizia P.A.S. nr. 1177/1983).

● INIȚIATIVA ÎN PLATA PREȚULUI

În legătură cu acțiunea pentru plata penalităților de întîrziere în decontare s-a constatat că unitatea furnizoare a introdus factura la altă unitate bancară decît aceea care execută opera-

țiunile corespunzătoare pentru unitatea beneficiară. Această greșeală a unității furnizoare nu justifică întîrzierea unității beneficiare în plata prețului. După cum a rezultat, unitatea beneficiară a primit produsele la termenele din contract și avea toate elementele pentru a determina suma datorată. În această situație, potrivit art. 46 din Normele metodologice privind efectuarea plăților între unitățile socialiste nr. 2/1980, unitatea beneficiară, neprimind factura în termen de 20 de zile de la primirea mărfii, avea obligația să efectueze plata din proprie inițiativă, prin dispoziție de plată simplă. Nefolosind acest instrument de plată, unitatea beneficiară a fost obligată la penalitățile solicitate prin acțiune (Decizia P.A.S. nr. 1892/1983).

OFERTE ● OFERTE ● OFERTE ● OFERTE ● OFERTE ● OFERTE

FABRICA DE UTILAJE PIESE
DE SCHIMB — BUCUREȘTI —
Str. Veseliei nr. 5 sector 5
— Codul 762127 —
Tel. 23.28.10/93

RULMENȚI SERIA :

- 1307 K buc. 270
- 2216 buc. 84
- 6214 buc. 72
- 1222 buc. 81
- 1315 buc. 151
- 1316 buc. 112
- 1314 buc. 112
- 1314 buc. 22
- 2205 buc. 52
- 2207 buc. 31
- 2213 buc. 23
- 2206 buc. 21
- 2209 buc. 21
- 22310 buc. 27
- 22222 K buc. 34
- 30215 buc. 43
- 51206 buc. 31
- 51111 buc. 50
- 51309 buc. 25
- 51114 buc. 24
- 51106 buc. 27

BUCȘI RULMENȚI :

- H.206 buc. 350
- H.210 buc. 500
- H.312 buc. 300
- H.317 buc. 200
- H.218 buc. 22
- H.310 buc. 200
- H312 buc. 200
- H.308 buc. 200
- H.2309 buc. 20
- H.307 buc. 100
- H.305 buc. 70
- H.306 buc. 300
- H.211 buc. 200
- H.2322 buc. 30

- H.322 buc. 48
- Arzător AMAL 1250 buc. 1
- idem AMAG 200 buc. 4
- Soclu siguranță 63 A buc. 2200
- Releu TSA 10—6 A buc. 220
- Bobine BWA 250 W buc. 50
- Bobine BWA 400 W buc. 35
- Buton pătrat comandă buc. 100
- Buton cu lampă buc. 25
- Buton ciupercă buc. 150
- Întrerupător PAKO III buc. 75
- Ventilator V.426 Q=5000 H 3×1500 buc. 8
- idem V.432 Q=2000 H.285 3×3000 buc. 9
- idem V. 454 Q= 13×13000 buc. 1
- Tablă inox 18 m/m. kg. 1253
- Tablă silicioasă 0,5 m/m kg. 100
- Pietre polizor 500×63×203 buc. 56
- idem 500×50×203 buc. 23
- Motor electric cu talpă 0,75×1500 buc. 4
- idem 0,75×1000 buc. 12
- idem 3×1000 buc. 3
- idem 0,4/0,8×750/1500 buc. 3
- idem 0,3×1500 buc. 1
- idem 0,75×3000 buc. 2
- idem 0,37×1000 buc. 4
- idem 0,35×1000 buc. 13
- idem 0,75/1,3×950/1500 buc. 16
- idem 11×3000 buc. 9
- idem 0,6/0,75×1420/2850 buc. 4

TRUSTUL DE CONSTRUCȚII
CHIMICE MIDIA — NĂVODARI
GRUP ȘANTIERE NĂVODARI

- Oțel beton OB 37 Ø 22 tone 27
- idem PC 52 Ø 40 tone 20
- Cornier ambutisat tip Iași 30×30×3 tone 20
- Plăci cauciu tip CF 49 pt. traverse de beton tone 17
- Tirfoane CF B. 5 tone 40
- Drosere 400 W buc. 196
- Drosere 250 W buc. 400

- Electrozi MOB Ø 2,5 kg. 1000
- idem MOG GR 2B Ø 2,5 kg. 250
- idem acizi 42 A Ø 2,5 kg. 4000
- idem acizi Ø 2,5 kg. 2700
- Piloți PPT 35×35—8 m buc. 177
- idem SPS 35×35—8 m buc. 57
- idem PP — 10 m buc. 8
- idem PTT — 8 m buc. 30
- Grinzii din b.a. G.13—4 A mod. buc. 9
- Cheson F.II 12/3 b buc. 2
- Benzi transportoare cu fire sintetice 800×12×4 tone 9
- Bandă cauciu 25×30 pentru realizarea impermeabilității la sorturile de dilatații în construcții to. 7
- Agrafe cusut benzi buc. 5600
- Tijele imbinare benzi buc. 300
- Lac incolor ptr. suprafețe metalice. kg. 160

CENTRALA DE MECANIZARE
PENTRU CONSTRUCȚII
INDUSTRIALE BUCUREȘTI
Șos. Giurgiului nr. 164 Telefon 29 40 80
Telex 111605 Căsuța poștală nr. 7—86
adresa telegrafică „CEMECI”
Sector 4

- Mașină de gătit cu 4 plite buc. 1
- Mașină electrică de tocat carne buc. 1
- Mașină electrică de curățat cartofi buc. 1
- Vitrină frigorifică buc. 1
- Cuptor de patiserie C.P.3 buc. 1
- Tigăie basculantă buc. 1
- Baterie de fiert cu două cazane buc. 1
- Evier pt. resturi buc. 1
- Spălător cu două compartim. buc. 1
- Masă dulap de 2000 mm. lung. buc. 1
- linie autoservire buc. 1
- Spălător regresor buc. 1
- Cărucior 100 kg. buc. 1

**INTREPRINDEREA DE MAȘINI UNELTE,
ACCESORII ȘI SCULE — BAIA MARE**
str. Baia Sprie nr. 160; telefon. 994—16673

Vă informează că livrează imediat, pe bază de comandă, fără repartiție, următoarele tipuri de mașini (unelte-scule) pneumatice de mină :

● **Mașină pneumatică de curățat cu ace și tăiat coordonate de sudură tip CP 1D 50** (4.100 lovituri/min, 2.992 lei/buc).

● **Mașină pneumatică de găurit, forma dreaptă :**
tip MD2—10/11G2 (950 rot/min; 6 mm diametru burghiu (4200 lei)

tip MD2—45/11G2 (4400 rot/min; 4 mm (3400 lei)

tip MD4—6/11G4 (550 rot/min; 8 mm (4680 lei)

tip MD4—12/11G4 (1100 rot/min; 8 mm (4650 lei)

tip MD4—28/11G4 (2500 rot/min; 4 mm (4300 lei)

tip MO5—12/11G5 (100 rot/min; 10 mm 5780 lei)

tip MD5—20/11G5 (1700 rot/min; 8 mm (5780 lei)

tip MD5—42/11G5 (377 rot/min; 6 mm (5780 lei)

● **Mașină pneumatică de găurit, forma pistol :**
tip MU2—10/11G2 (950 rot/min; 6 mm diametru burghiu; (4635 lei)

tip MP2—45/11G2/4400 rot/min; 4 mm (4635 lei)

tip MP2—200/11G4 (17500 rot/min; 2 mm (4635 lei)

tip MP4—28/11G4 (2500 rot/min); 4 mm (5000 lei)

tip MP5—511G5; (450 rot/min); 10 mm (6130 lei)

tip MP5—20/11G5 (1700 rot/min); 8 mm (6130 lei)

tip MP5—42/11G5 (3700 rot/min); 6 mm (6130 lei)

● **Mașină pneumatică de găurit unghiulară la 90° :**
tip MD4—4/11B4 (400 rot/min); 8 mm diametru burghi; (7300 lei)

tip MD4—10/11B4 (1500 rot/min); 6 mm (7300 lei)

tip MD4—15/11B4 (1500 rot/min); 6 mm (7300 lei)

● **Mașină pneumatică de înșurubat formă dreaptă :**
tip MD2—6/12 N2 (600 rot/min); M5 — capacitate înșurubare (6200 lei)

tip MD2—6R/12N2 (400 rot/min); M5 (6200 lei)

tip MD2—12/12N2 (1200 rot/min); M4 (6200 lei)

tip MD2—12R/12N2 (800 rot/min); M4 (6200 lei)

tip MD20—12N2 (2000 rot/min); M4 (6200 lei)

tip MD2—20R/12N2 (1400 rot/min); M4 (6200 lei)

tip MD4—6/12N4 (600 rot/min); M8 (6675 lei)

tip MD4—6R/12N4 (400 rot/min); M8 (6675 lei)

tip MD4—12/12N4 (1200 rot/min); M8 (6675 lei)

tip MD4—12R/12N4 (800 rot/min); M8 (6675 lei)

tip MD5—6/12N5 (600 rot/min); M8 (6650 lei)

tip MD5—6R/12N5); 500 rot/min; M8 (6930 lei)

● **Mașină pneumatică de înșurubat forma pistol.**
tip MP2—6/12N2 (600 rot/min); M5 — capacitate înșurubare (6440 lei)

tip MP2—6R/12N2 (400 rot/min); M5 (6440 lei)

tip MP2—12/12N2 (1200 rot/min); M4 (6440 lei)

tip MP2—12R/12N2 (800 rot/min); M4 (6440 lei)

tip MP2—20/12N2 (2000 rot/min); M4 (6440 lei)

tip MP2—20R/12N2 (1400 rot/min); M4 (6440 lei)

tip MP4—6/12N4 (600 rot/min); M8 (6675 lei)

tip MP4—6R/12N4 (400 rot/min); M8 (6675 lei)

tip MP4—22/12N4 (1200 rot/min); M8 (6675 lei)

tip MP4—12R/12N4 (800 rot/min); M6 (6675 lei)

tip MP5—6/12N5 (600 rot/min); M8 (7300 lei)

tip MP5—6R/12N5 (400 rot/min); M8 (7300 lei)

● **Mașină pneumatică de înșurubat unghiulară :**
tip MD4—4R/16U4 (400 rot/min; M8 capacitate înșurubare; 7700 lei)

tip MD4—5/16U4 (500 rot/min; M8 7700 lei)

tip MD4—7R/16U4 (700 rot/min; M6 7700 lei)

tip MD4—16/16U4 (1600 rot/min; M5 7700 lei)

● **Mașină pneumatică de filetat formă dreaptă :**
tip MD4—4/9/14Q4 (400 rot/min; M8 capacitate filetare; 6795 lei/buc)

● **Mașină pneumatică de filetat formă pistol :**
tip MP5—3/7/14Q5 (260 rot/min; M10; capacitate filetare; 8735 lei)

tip MP4—4/9,5/14Q5 (400 rot/min) M8 7440 lei)

Toate aceste produse pot fi livrate și pe bază de comandă prin telexul nostru 33321.

Tot pe bază de comandă pot fi executate și finalizate (expediate) în 1983, următoarele tipuri de mașini-unelte de broșat :

vertical exterior :

tip BVE 10 tf×1000 mm, 750.000 lei

tip BVE 25 tf×1250 mm, 1.350.000 lei.

Programul de fabricație pe anul 1984 va fi publicat în Catalogul anexă la lucrarea „Breviar alfabetic de contracte economice și contracte comerciale internaționale”, care va fi difuzată tuturor abonaților interni și externi odată cu primul număr al revistei, pe anul 1984.

**INTREPRINDEREA DE UTILAJE
ȘI PIESE SCHIMB — GHEORGHENI**

Str. Bucinului nr. 208, Cod 4200

telex 67711.

Livrează în termen de 30 zile orice comenzi pentru:

● **MAȘINĂ DE INDREPTAT ȘI FĂLȚUIT (ABRI-
CHTURI) TIP MIF—400 și MIF—500**, cu lățimea de lucru de 400 respectiv 500 mm;

● **MAȘINI DE RINDELUIT TIP MRG—4—5—6—8**, pentru prelucrarea materialului lemnos cu lățimi de la 400 la 800 mm și grosime pînă la 220 mm.;

● **CIRCULARE TIP CS—313** folosite la spintecarea și retezarea materialului lemnos;

De asemenea, poate executa și livra în trim. IV a.c. și alte utilaje de folosință obișnuită în SECȚII și ATELIERE de TIMPLĂRIE, INTRETINERE, MOBILĂ, FABRICI DE CHEREȘTEA etc.

● **Pendule de retezat cu acționare hidraulică tip PAH—3;**

● **CIRCULARE** pentru tivit chereștea foioase, tip CTCf;

● **Mașinile de ascuțit pinze ferăstrău tip MAPF** pentru ascuțire pinze circular, gater și panglică;

● **Circulare duble pentru tăiere PAL tip FCD etc.**

Orice relații suplimentare se pot lua de la compartimentul comercial, tel. 959/62.570 sau 959/62.950, înt. 181.